

Sytuacja na rynku kredytowym
wyniki ankiety do przewodniczących
komitetów kredytowych

I kwartał 2010

Podsumowanie wyników ankiety

W IV kwartale 2009 r. zahamowana została tendencja zaostrzania polityki kredytowej. Kryteria przyznawania kredytów mieszkaniowych zostały złagodzone, a w przypadku kredytów dla przedsiębiorstw większość banków pozostawiła kryteria na niezmiennym poziomie. Po raz kolejny została jednak zaostrzona polityka kredytowa względem kredytów konsumpcyjnych. Odpowiedzi banków wskazują, że zmniejsza się ryzyko związane z przewidywaną sytuacją gospodarczą i czynnik ten nie wpływa już w tak znacznym stopniu na ograniczanie podaży kredytu. Banki lepiej oceniają też swoją sytuację kapitałową, co umożliwiło części z nich złagodzenie polityki kredytowej. Głównym czynnikiem skłaniającym banki do zaostrzania kryteriów i warunków udzielania nowych kredytów staje się natomiast pogarszająca się jakość portfeli kredytowych.

Kredyty dla przedsiębiorstw

- Polityka kredytowa: większość banków nie zmieniła kryteriów; w ujęciu netto nieznacznemu złagodzeniu uległy kryteria udzielania kredytów dla małych i średnich przedsiębiorstw oraz kredytów krótkoterminowych dla dużych przedsiębiorstw. Banki obniżyły marże dla kredytów o normalnym profilu ryzyka.
- Popyt na kredyt: wzrósł popyt na kredyt ze strony przedsiębiorstw – głównie dla kredytów krótkoterminowych.
- Oczekiwania na I kwartał 2010 r.: banki spodziewają się niewielkiego złagodzenia kryteriów przyznawania kredytów krótkoterminowych i niewielkiego zaostrzenia dla kredytów długoterminowych. Oczekiwany jest wzrost popytu, zwłaszcza ze strony dla dużych przedsiębiorstw.

Kredyty mieszkaniowe

- Polityka kredytowa: banki złagodziły kryteria i warunki udzielania kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych.
- Popyt na kredyt: większość banków odczuła wzrost popytu, a jego skalę określiła jako znaczną.
- Oczekiwania na I kwartał 2010 r.: większość banków nie zamierza zmieniać polityki kredytowej, spodziewając się przy tym dalszego wzrostu popytu.

Kredyty konsumpcyjne

- Polityka kredytowa: banki zaostrzyły kryteria udzielania kredytów. Warunki udzielania kredytów uległy niewielkiemu zaostrzeniu.
- Popyt na kredyt: odpowiedzi banków były bardzo zróżnicowane, w ujęciu netto odnotowano nieznaczny wzrost popytu.
- Oczekiwania na I kwartał 2010 r.: banki przewidują dalsze zaostrzenie polityki kredytowej oraz wzrost popytu na kredyty konsumpcyjne.

Syntetyczne wyniki ankiety

Celem ankiety jest określenie kierunku zmian polityki kredytowej, tj. kryteriów i warunków udzielania kredytów, a także zmian popytu na kredyty w polskim systemie bankowym. Kryteria udzielania kredytów są rozumiane jako ustalone przez bank minimalne standardy zdolności kredytowej, jakie musi spełnić kredytobiorca, aby uzyskać kredyt. Warunki udzielania kredytów są to cechy umowy kredytu uzgadniane przez bank i kredytobiorcę, w tym marża odsetkowa, pozaodsetkowe koszty kredytu, maksymalna kwota kredytu, wymagane zabezpieczenia i maksymalny okres kredytowania.

Ankieta została skierowana do przewodniczących komitetów kredytowych banków. Uzyskane odpowiedzi mogą nie uwzględniać stanowiska innych pionów banku niż pion kredytowy. Ankieta została przeprowadzona na przełomie grudnia 2009 r. i stycznia 2010 r. **wśród 30 banków, których łączny udział należności od przedsiębiorstw i gospodarstw domowych w portfelu sektora bankowego wynosi 83,2%.**

Agregacja danych, które posłużyły do prezentacji wyników, polegała na policzeniu ważonych struktur procentowych odpowiedzi oraz procentu netto, czyli różnicy między strukturami obrazującymi przeciwne tendencje. Zgodnie z przyjętą metodyką, słowa określające ilość (większość, połowa, znaczący, istotny, odsetek banków, etc.) odnoszą się do ważonych struktur procentowych, a nie do liczby banków. Wyrażenie „większość banków” należy więc rozumieć jako „ważona aktywami większość banków”. Szczegóły dotyczące metodyki obliczeń przedstawiono w załączniku nr 1.

Jeżeli nie zaznaczono inaczej, przytaczane w tekście ilości banków raportujących daną zmianę polityki kredytowej bądź popytu na kredyt oznaczają procent netto banków.

Poniżej przedstawiono tendencje w zakresie stosowanej przez banki polityki kredytowej oraz kształtowania się popytu w IV kwartale 2009 r., jak również przewidywania banków na I kwartał 2010 r.

Kredyty dla przedsiębiorstw

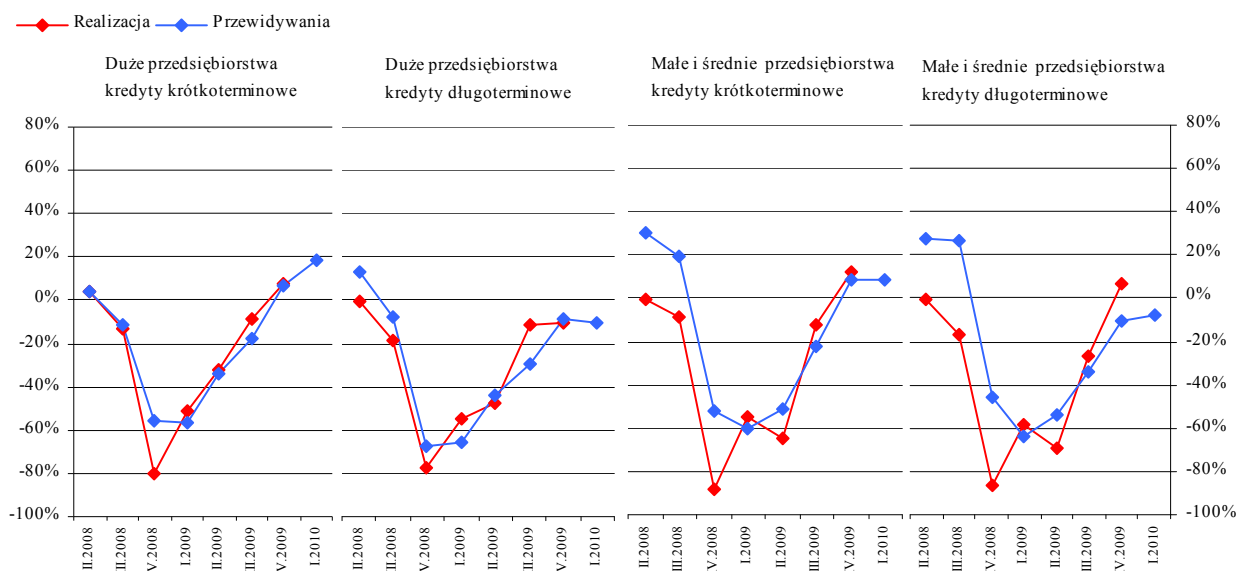
Po około półtorarocznym okresie zaostrzania kryteriów udzielania kredytów dla przedsiębiorstw, w IV kwartale 2009 r. nastąpiło złagodzenie polityki kredytowej w większości rodzajów tej kategorii kredytu (zob. wykres 1). W ujęciu netto zaostrzenie polityki kredytowej miało miejsce tylko dla kredytów długoterminowych przyznawanych dużym przedsiębiorstwom. Warto jednak zauważyć, że w przypadku wszystkich rodzajów kredytów dla przedsiębiorstw, większość banków nie zdecydowała się na zmianę polityki.

Polityka banków w zakresie kryteriów przyznawania kredytów dla przedsiębiorstw była łagodniejsza względem małych i średnich (procent netto: 12% i 7% odpowiednio dla kredytów krótko- i długoterminowych) niż dużych przedsiębiorstw (procent netto odpowiednio 8% i -10%). Można również zauważyć zróżnicowanie względem terminów zapadalności kredytu: relatywnie więcej banków złagodziło kryteria dla kredytów krótkoterminowych.

Zmiany w polityce kredytowej w IV kwartale 2009 r. były przeważnie zgodne z przewidywaniami banków wyrażonymi na koniec III kwartału 2009 r.

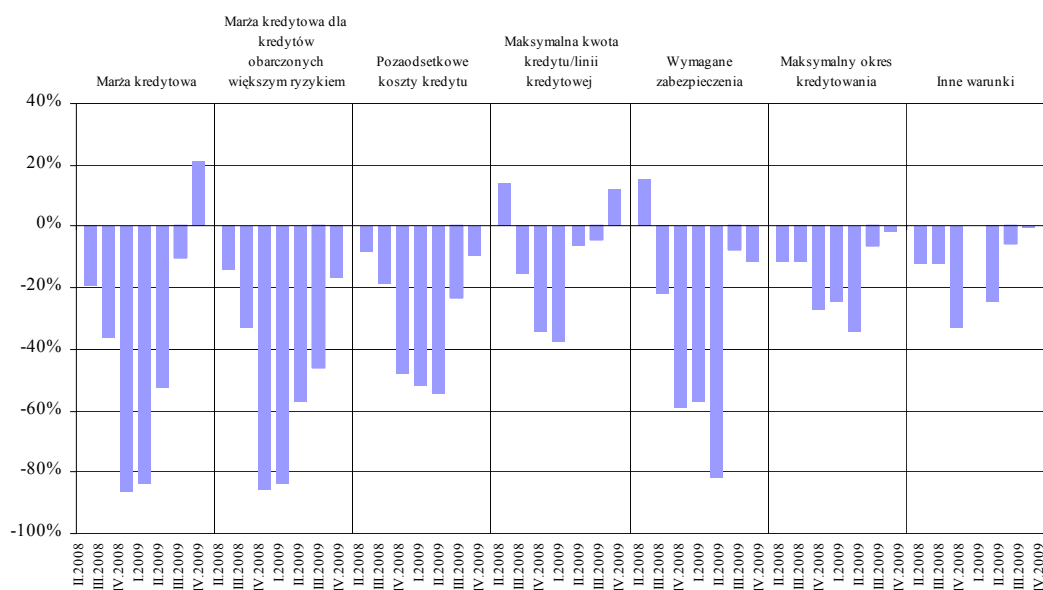
Marża kredytowa została obniżona w IV kwartale 2009 r. przez około 20% banków. (zob. wykres 2). Większość banków określiła tę obniżkę jako nieznaczną¹. Złagodzenie nie dotyczyło jednak marż pobieranych na kredytach o podwyższonym ryzyku (procent netto -17%). W ujęciu netto złagodzeniu uległy także warunki w zakresie maksymalnej kwoty kredytu bądź linii kredytowej (procent netto: 12%).

Wykres 1
Kryteria udzielania kredytów dla przedsiębiorstw

Uwaga: wykresy zawarte w niniejszym opracowaniu przedstawiają procent netto. Dodatnią wartość procentu netto należy interpretować jako złagodzenie polityki kredytowej lub wzrost popytu na kredyty, a ujemną wartość procentu netto – jako zaostrenie polityki kredytowej lub spadek popytu na kredyty. Szczegółowy opis metodyki obliczeń zawiera Załącznik 1.

Wykres 2
Warunki udzielania kredytów dla przedsiębiorstw

¹ Banki dysponują możliwością gradacji zmian kryteriów (warunków) udzielania kredytów. W ankiecie banki wybierają spośród opcji: kryteria (warunki) zostały znacznie zaostrenie, kryteria (warunki) zostały nieznacznie zaostrenie, kryteria (warun-

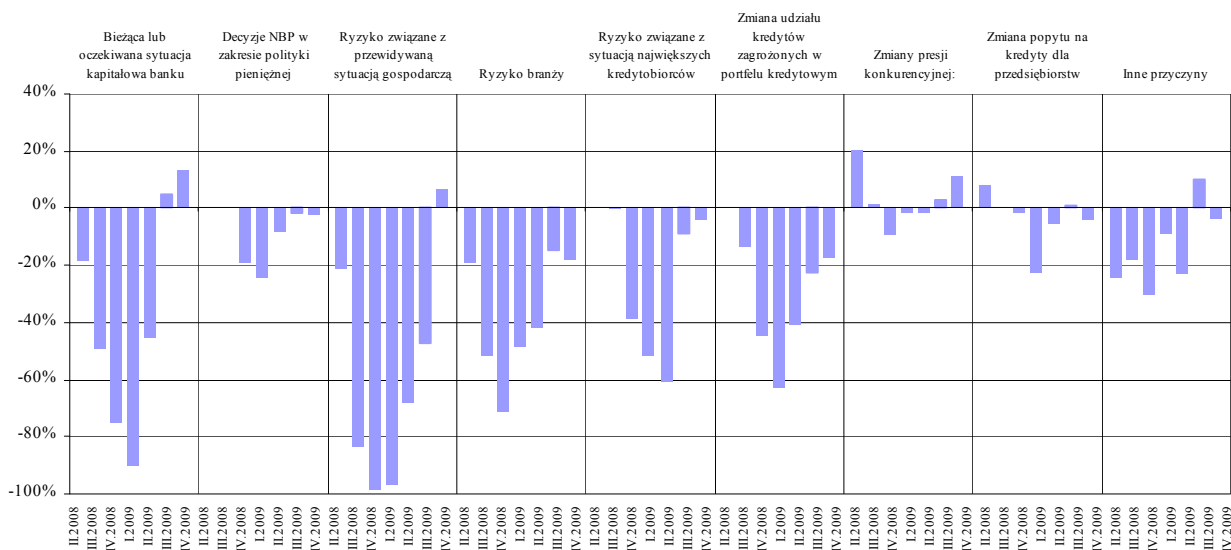
Nieznacznemu zaostrzeniu uległy warunki udzielania kredytu w zakresie pozaodsetkowych kosztów kredytu i wymaganych zabezpieczeń. Na zaostrzenie tych warunków zdecydowało się po około 10% banków.

W ocenie banków sytuacja kapitałowa przestała być powodem ograniczania podaży kredytów dla przedsiębiorstw i jest obecnie głównym czynnikiem umożliwiającym łagodzenie polityki kredytowej (zob. wykres 3). Zmieniła się również ocena banków dotycząca ryzyka związanego z sytuacją gospodarczą. Poprawa perspektyw wzrostu gospodarczego oraz ograniczenie niepewności w tym zakresie skłoniło banki do łagodzenia polityki kredytowej. Należy jednak zauważyć, że odpowiedzi banków były bardzo zróżnicowane i blisko jedna czwarta banków uważa, że perspektywy sytuacji gospodarczej nadal zmuszają do zaostrzania kryteriów i warunków przyznawania kredytów dla przedsiębiorstw.

Coraz istotniejszy wpływ na łagodzenie polityki kredytowej względem kredytów dla przedsiębiorstw ma również presja konkurencyjna ze strony innych banków. Może to świadczyć o pewnym ożywieniu na rynku kredytów dla przedsiębiorstw i wzroście konkurencji.

Banki, które **zaostrzyły politykę dla przedsiębiorstw, motywowały to głównie wzrostem udziału kredytów zagrożonych w portfelu kredytowym oraz ryzykiem branży.** Wśród szczególnie ryzykownych branż banki wymieniły przede wszystkim branżę motoryzacyjną, transportową, budowlaną oraz branżę związane z rynkiem nieruchomości komercyjnych.

Wykres 3
Przyczyny zmian polityki kredytowej

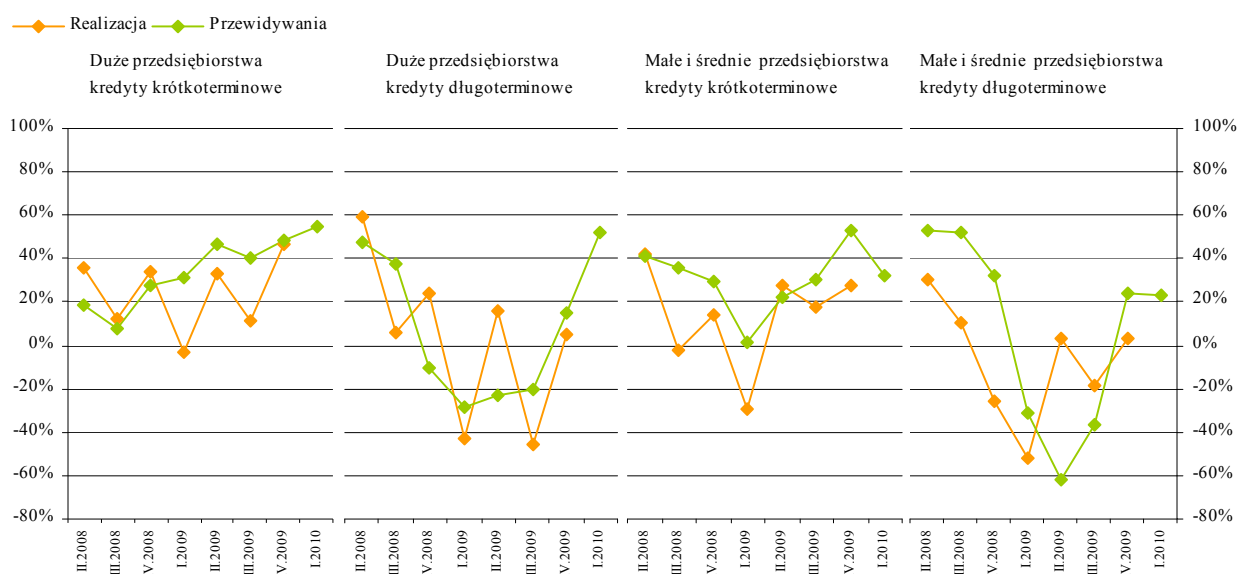
W IV kwartale 2009 r. wzrósł popyt na kredyty ze strony przedsiębiorstw (zob. wykres 4). Wzrost ten dotyczył głównie kredytów krótkoterminowych i był silniejszy dla dużych przedsiębiorstw, gdzie wzrost popytu odnotowało około 45% banków, z czego niespełna połowa określiła go jako znaczny². W przypadku krótkoterminowych

ki) nie zostały zmienione, kryteria (warunki) zostały nieznacznie złagodzone, kryteria (warunki) zostały znacznie złagodzone.
² Banki dysponują możliwością gradacji siły zmian popytu na kredyty. W ankiecie banki wybierają spośród opcji: znaczny wzrost popytu, nieznaczny wzrost popytu, brak zmian popytu, nieznaczny spadek popytu, znaczny spadek popytu.

kredytów dla małych przedsiębiorstw wzrost popytu odczuło 27% banków, ale żaden z nich nie określił wzrostu popytu jako znaczny. Większość banków nie odczuła zmian popytu na kredyty długoterminowe, zarówno ze strony małych i średnich, jak i dużych przedsiębiorstw.

Kierunek zmian popytu na kredyt ze strony przedsiębiorstw zaobserwowany w IV kwartale 2009 r. był zgodny z przewidywaniami banków wyrażonymi w poprzedniej edycji ankiety. Banki spodziewały się jednak nieznacznie większego wzrostu popytu niż miało to faktycznie miejsce, zwłaszcza ze strony małych i średnich przedsiębiorstw.

Wykres 4
Popyt na kredyt dla przedsiębiorstw

Podobnie jak w poprzednim kwartale wzrost popytu na kredyty dla przedsiębiorstw wynika, w ocenie banków, przede wszystkim ze wzrostu zapotrzebowania na finansowanie związane z restrukturyzacją zadłużenia przedsiębiorstw (zob. wykres 5). Czynnikiem ten został wymieniony przez połowę banków, które odczuły wzrost popytu. Zapotrzebowanie na finansowanie związane z restrukturyzacją zadłużenia, które ma istotny wpływ na wzrost popytu już piąty kwartał z rzędu, może być związane z pogorszeniem kondycji finansowej przedsiębiorstw na skutek spowolnienia gospodarczego, oraz, najprawdopodobniej w malejącym stopniu, ze zamianą zobowiązań z tytułu walutowych instrumentów pochodnych na kredyty. **Drugim istotnym czynnikiem wpływającym na wzrost popytu na kredyt były zmiany zapotrzebowania na finansowanie zapasów i kapitału obrotowego.** Większość banków, która wskazała na ten powód, określiła go jako mający znaczny³ wpływ na wzrost popytu.

Część banków, które w IV kwartale 2009 r. złagodziły kryteria bądź warunki udzielania kredytów dla przedsiębiorstw stwierdziło, że mogło to wpłynąć na wzrost zainteresowania kredytem ze strony przedsiębiorstw.

³ Banki dysponują możliwością gradacji siły wpływu poszczególnych czynników na zmiany popytu na kredyt. W ankiecie banki wybierają spośród opcji: znaczny wpływ na wzrost popytu, nieznaczny wpływ na wzrost popytu, brak wpływu na zmianę popytu, nieznaczny wpływ na spadek popytu, znaczny wpływ na spadek popytu.

Banki, które odnotowały spadek popytu na kredyty dla przedsiębiorstw, przypisywały to głównie obniżeniu zapotrzebowania na finansowanie fuzji i przejęć (zob. wykres 5). Ten czynnik wskazała około jedna trzecia banków, które odnotowały spadek popytu. **Banki wskazały również, że do spadku popytu doszło ze względu na mniejszy popyt na finansowanie inwestycji.** Popyt ten spada od pięciu kwartałów, jednak w IV kwartale jego spadek był relatywnie najniższy. Ponadto odpowiedzi banków na temat wpływu zapotrzebowania na finansowanie inwestycji na popyt na kredyt były zróżnicowane. Część banków wskazała, że czynnik ten przyczynił się do wzrostu popytu na kredyt ze strony przedsiębiorstw.

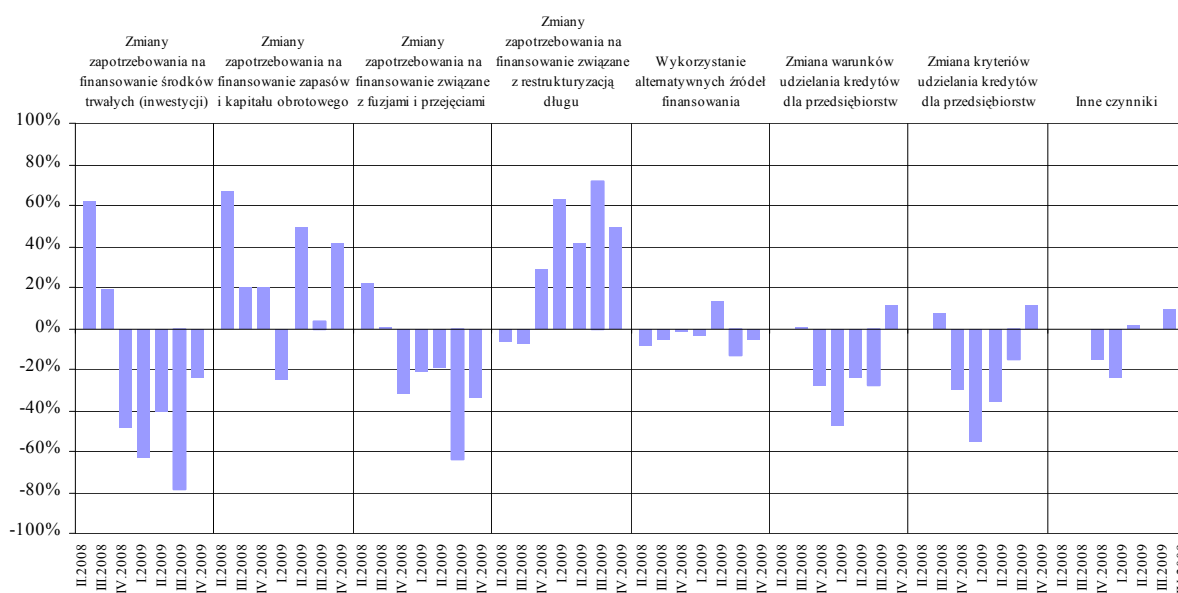
Zapowiedzi banków dotyczące polityki kredytowej w I kwartale 2010 r. wskazują na jej zróżnicowanie względem różnych kategorii kredytu (zob. wykres 1). **Kryteria i warunki przyznawania kredytów krótkoterminowych mają zostać złagodzone,** zarówno dla dużych (procent netto 18%), jak i małych i średnich przedsiębiorstw (procent netto 9%). W przypadku realizacji powyższych zapowiedzi, polityka kredytowa względem kredytów krótkoterminowych byłaby złagodzona drugi kwartał z rzędu.

W opinii banków polityka kredytowa względem kredytów długoterminowych dla przedsiębiorstw będzie zaostrzona. Zaostrzenie to ma dotyczyć zarówno kredytów dla dużych, jak i małych i średnich przedsiębiorstw (procent netto odpowiednio -11% i -8%).

Należy jednak podkreślić, że wartości procentu netto dotyczących prognoz polityki kredytowej zarówno dla kredytów długo-, jak i krótkoterminowych nie są duże, a większość banków (około 80% dla każdej kategorii kredytu) nie planuje zmian w zakresie kryteriów przyznawania kredytów dla przedsiębiorstw.

W I kwartale 2010 r. banki oczekują wzrostu popytu na kredyty ze strony przedsiębiorstw (zob. wykres 4). Wzrost ten ma dotyczyć w większym stopniu kredytów dla dużych przedsiębiorstw, gdzie wzrostu popytu zarówno na kredyty krótko-, jak i długoterminowe spodziewa się ponad połowa banków. W przypadku kredytów dla małych i średnich przedsiębiorstw, wzrost popytu ma być silniejszy dla kredytów krótkoterminowych niż dla kredytów długoterminowych (procent netto odpowiednio 33% i 23%)

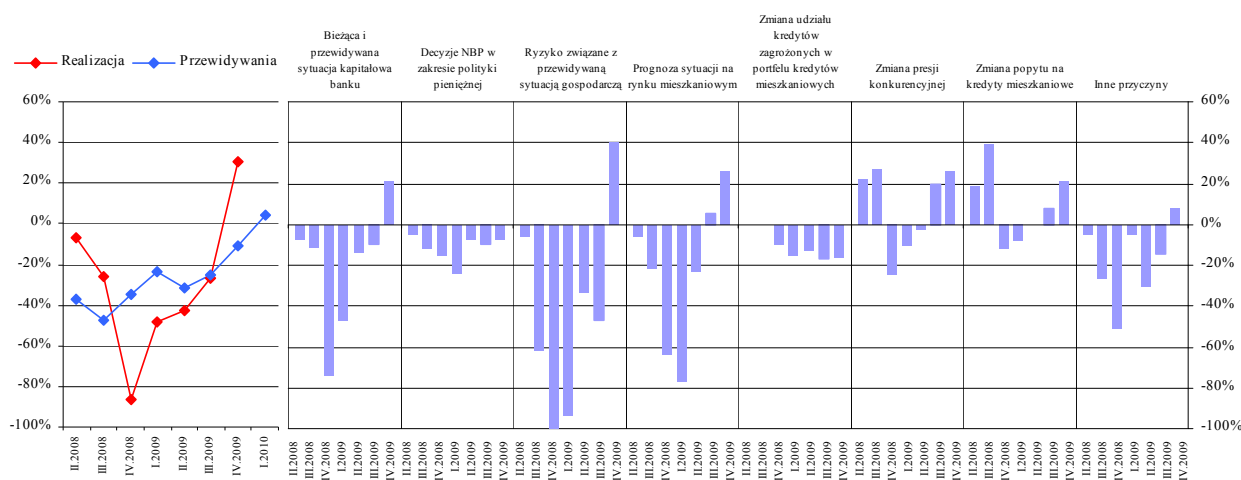
Wykres 5
Przyczyny zmian popytu na kredyt dla przedsiębiorstw

Kredyty mieszkaniowe dla gospodarstw domowych

W IV kwartale 2009 r. banki złagodziły politykę kredytową względem kredytów mieszkaniowych (zob. wykres 6). Wszystkie banki, które zdecydowały się na ten krok, określiły skalę złagodzenia polityki kredytowej jako nieznaczną. Złagodzenie kryteriów przyznawania kredytów mieszkaniowych nie było zgodne z przewidywaniami banków z końca III kwartału 2009 r., kiedy to w ujęciu netto większość banków planowała zaostrenie warunków. Banki, które planowały wtedy zaostrenie polityki kredytowej w większości pozostawiły ją bez zmian, a kilka banków nie planujących ówczesnie zmian w tym zakresie, złagodziło politykę.

Wykres 6
Polityka kredytowa i przyczyny jej zmian – kredyty mieszkaniowe

W IV kwartale 2009 r. banki złagodziły większość warunków przyznawania kredytów mieszkaniowych. Warto zauważyć, że nastąpiło to po czterech kwartałach, w których banki konsekwentnie zaostrzały wszystkie warunki przyznawania kredytów. (zob. wykres 7). **Większość banków obniżyła marże kredytowe** (procent netto wyniósł 47%), określając jednocześnie tę obniżkę jako nieznaczną. Niewielkiemu zaostreniu uległy tylko marże dla kredytów obciążonych wyższym ryzykiem. Banki podwyższyły także maksymalny dopuszczalny poziom wskaźnika Loan-to-Value przy kredycie na zakup mieszkania. Pozostałe wymienione w ankiecie warunki kredytu mieszkaniowego, tj. pozaodsetkowe koszty kredytu, wymagane zabezpieczenia oraz maksymalny okres kredytowania zostały pozostawione na niezmiennym poziomie przez większość ankietowanych banków (procent netto nie przekroczył 7%).

Jedna trzecia banków złagodziła również inne, nieuwzględnione w ankiecie, warunki przyznawania kredytów mieszkaniowych. **Złagodzenie te dotyczyło głównie warunków dla kredytów walutowych, przy czym pojedyncze banki zdecydowały się na ponowne wprowadzenie tego rodzaju kredytów do swojej oferty.** Pojedyncze banki złagodziły warunki w zakresie maksymalnego wieku kredytobiorcy ubiegającego się kredyt mieszkaniowy.

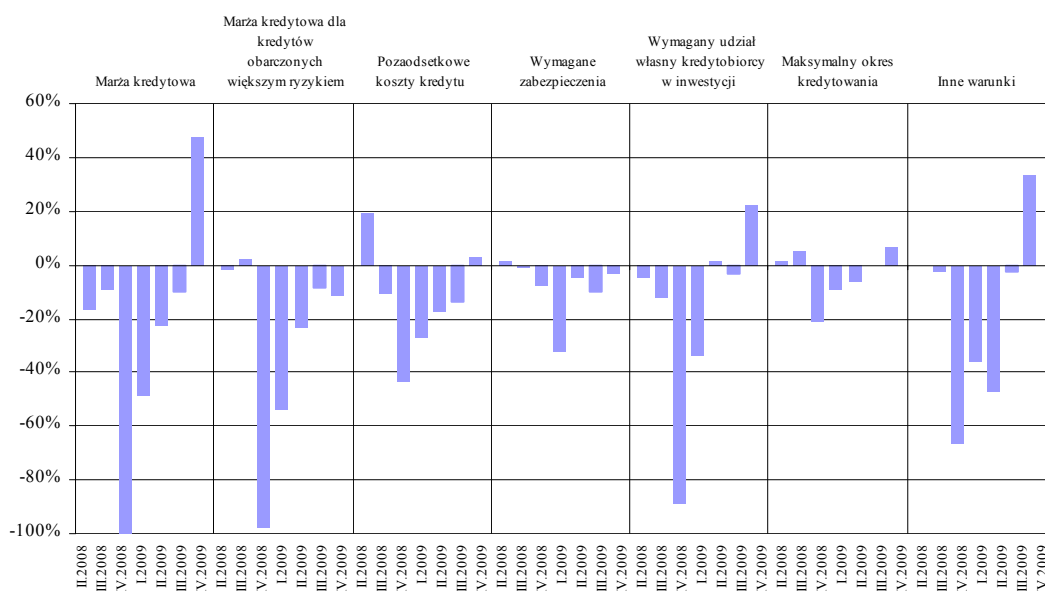
Banki bardziej optymistycznie oceniają perspektywy wzrostu gospodarczego. Ryzyko związane z przewidywaną sytuacją gospodarczą, które w poprzednich kwartałach było główną przyczyną zaostrenia polityki kredytowej, w IV kwartale 2009 r. zostało wymienione jako jedna z przyczyn złagodzenia kryteriów i warunków przyznawania kredytów mieszkaniowych (procent netto wyniósł 40%). Na złagodzenie polityki kredytowej w IV kwartale 2009 r. miały ponadto wpływ: prognoza sytuacji na rynku mieszkaniowym oraz zmiana presji konkurencyjnej (po 26% netto). Istotność tego drugiego czynnika przy podejmowaniu decyzji o złagodzeniu polityki kredytowej przez banki świadczy o stopniowym nasilaniu się konkurencji na rynku kredytów mieszkaniowych.

Sytuacja kapitałowa banków przestała być czynnikiem ograniczającym podaż kredytów mieszkaniowych. Część banków uznała nawet, że posiadany przez nie poziom kapitałów umożliwia łagodzenie kryteriów i warunków przyznawania kredytów.

Banki, które zaostrzyły politykę kredytową w zakresie kredytów mieszkaniowych uzasadniły to przede wszystkim wzrostem udziału kredytów zagrożonych w portfelu kredytów mieszkaniowych.

Wykres 7

Warunki udzielania kredytów mieszkaniowych

Zdecydowana większość banków (procent netto: 63%) odczuła w IV kwartale 2009 r. wzrost popytu na kredyty mieszkaniowe. Było to zgodne z przewidywaniami banków wyrażonymi na koniec III kwartału 2009 r., choć rzeczywista skala wzrostu przewyższyła nieznacznie oczekiwania banków (zob. wykres 8). Warto również podkreślić, że banki, które zanotowały wzrost popytu przeważnie określały go jako znaczny.

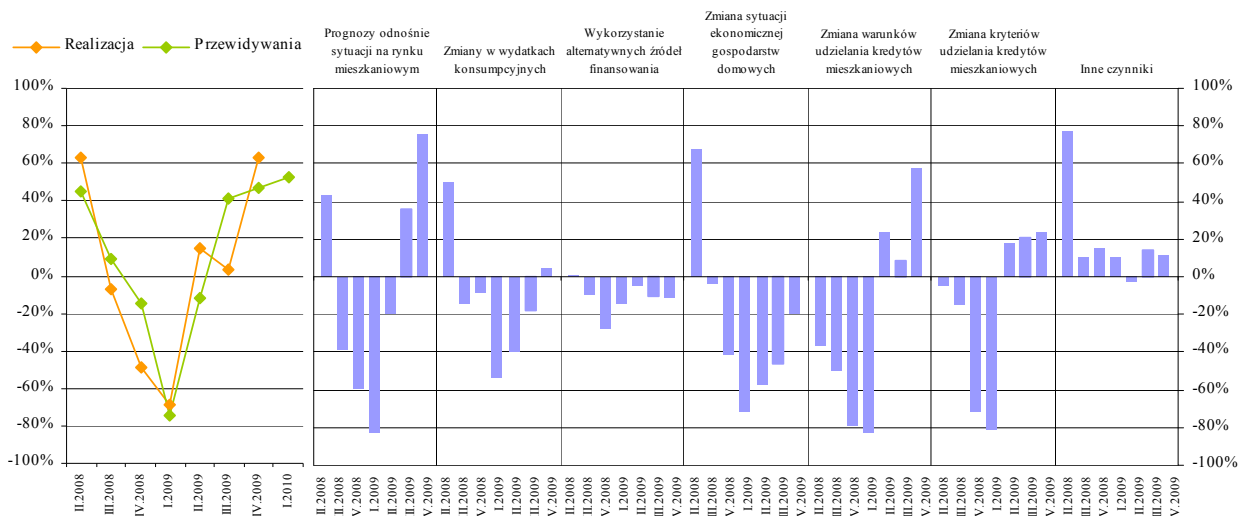
Banki, które odnotowały wzrost popytu, tłumaczyły go przede wszystkim prognozami odnośnie sytuacji na rynku mieszkaniowym. Oczekiwana stabilizacja cen na rynku mieszkaniowym, po okresie wyraźnych spadków, mogła skłonić klientów do ubiegania się o kredyt mieszkaniowy w IV kwartale 2009 r. Banki, które załagodziły kryteria bądź warunki kredytu mieszkaniowego wskazały, że ten czynnik również mógł mieć wpływ na wzrost popytu na kredyt (zob. wykres 8).

Banki, które odnotowały spadek popytu na kredyty mieszkaniowe przypisały to głównie zmianą sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych. Warto jednak zauważyć, że odpowiedzi banków dotyczące wpływu tego czynnika były zróżnicowane. Część banków wskazała bowiem, że czynnik ten pozytywnie wpłynął na wysokość popytu. Ponadto, w opinii kilku banków, które odnotowały spadek popytu, wpływ na ten spadek miało wykorzystanie przez gospodarstwa domowe alternatywnych źródeł finansowania, w szczególności kredytów od innych banków. Może to potwierdzać tezę o wzmoczeniu konkurencji na rynku kredytów mieszkaniowych.

Większość banków nie planuje zmian w polityce kredytowej w segmencie kredytów mieszkaniowych w I kwartale 2010 r. (zob. wykres 6). Szesnaście procent *ogółu* banków zamierza złagodzić kryteria i warunki przyznawania kredytów, a ok. 11% - zaostrzyć. Banki, które złagodziły politykę w IV kwartale 2009 r. przeważnie planują pozostawić ją na niezmiennym poziomie. **Ponad połowa banków przewiduje wzrost popytu na kredyty mieszkaniowe** (zob. wykres 8). W opinii banków wzrost ten nie powinien jednak być znaczny.

Wykres 8

Popyt na kredyty mieszkaniowe i przyczyny jego zmian

Kredyty konsumpcyjne dla gospodarstw domowych

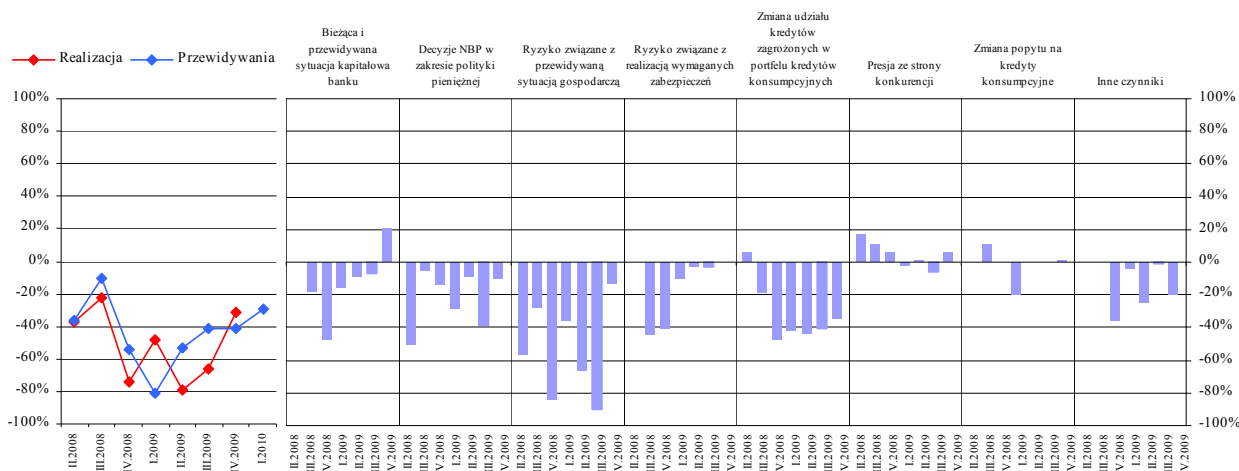
W IV kwartale 2009 r. po raz kolejny doszło do zaostrzenia kryteriów udzielania kredytów konsumpcyjnych dla gospodarstw domowych (zob. wykres 9). Skala zaostrzenia polityki kredytowej była jednak mniejsza niż w poprzednich kwartałach. Na zaostrzenie kryteriów zdecydowała się ponad połowa ogółu ankietowanych banków. Odpowiedzi banków nie były jednolite, część banków złagodziła kryteria przyznawania kredytów, w związku z czym procent netto wyniósł ok. -31%. Większość banków, które zaostrzyły kryteria udzielania kredytów konsumpcyjnych określiła to zaostrzenie jako nieznaczne. Skala zaostrzenia kryteriów udzielania kredytów była zbliżona do oczekiwań przedstawionych przez banki na koniec III kwartału 2009 r.

Zaostrzenie polityki kredytowej w segmencie kredytów konsumpcyjnych dotyczyło przede wszystkim kryteriów przyznawania kredytu. Warunki kredytów konsumpcyjnych zaostrzyła relatywnie mała część ankietowanych banków (zob. wykres 10). W ujęciu netto mniej niż 10% banków zdecydowało się na podwyższenie marż kredytowych, zarówno dla kredytów o normalnym, jak i podwyższonym profilu ryzyka oraz pozaodsetkowych kosztów kredytu. Podobny odsetek banków zdecydował się na skrócenie maksymalnego okresu kredytowania i zmniejszenie maksymalnej kwoty kredytu.

Pojedyncze banki zmieniły ponadto warunki dotyczące wymaganego wkładu własnego przy kredytowaniu zakupu samochodu oraz wprowadziły ubezpieczenia do kredytu gotówkowego.

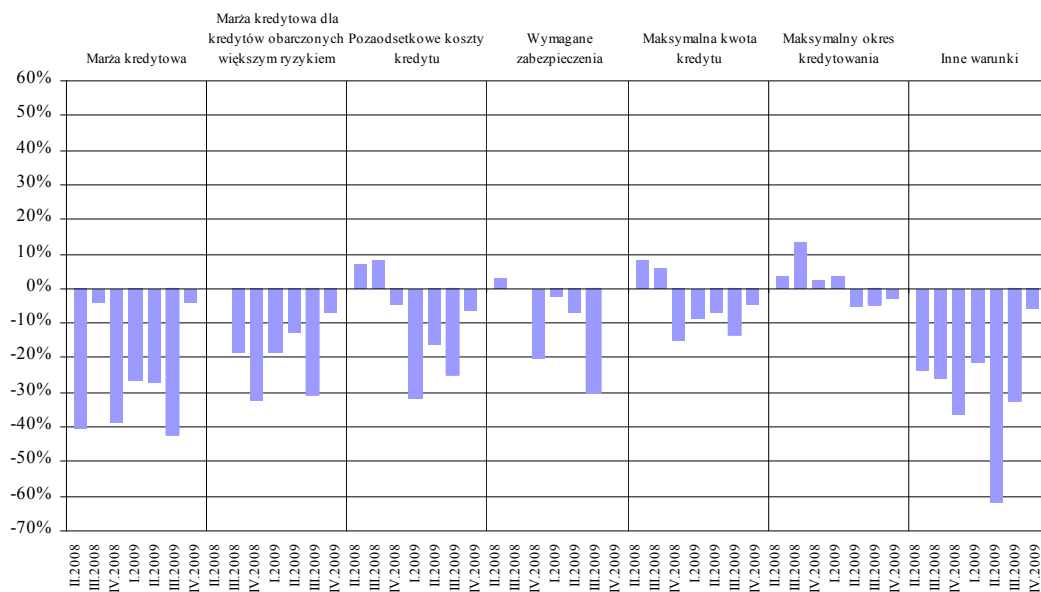
Wykres 9

Polityka kredytowa i przyczyny jej zmian – kredyty konsumpcyjne

Wykres 10

Warunki udzielania kredytów konsumpcyjnych

Główną przyczyną zaostrzenia polityki kredytowej w segmencie kredytów konsumpcyjnych jest obecnie pogorszenie jakości portfela kredytów konsumpcyjnych. Powód ten wskazało 35% banków, które zmieniły politykę kredytową (zob. wykres 9), a ponad jedna trzecia z nich stwierdziła że uzasadnia on znaczne zaostrzenie polityki kredytowej. Czynnikiem ten jest wskazywany przez banki konsekwentnie od sześciu kwartałów, co odzwierciedla stopniowy wzrost wskaźnika kredytów zagrożonych w tym okresie.

Ryzyko związane z przewidywaną sytuacją gospodarczą, które w poprzednich kwartałach było głównym powodem stojącym za zaostrzeniem polityki kredytowej względem kredytów konsumpcyjnych, w IV kwartale 2009 r. zostało wymienione tylko przez około 12% banków. Odpowiedzi w zakresie wpływu tego czynnika na kierunek zmian kryteriów i warunków przyznawania kredytów były zróżnicowane. Podobnie jak w przypadku kredytów

mieszkańczych **sytuacja kapitałowa przestała mieć wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej**, a dla części banków umożliwia ona nawet zwiększenie podaży kredytów konsumpcyjnych.

Wśród innych, niewymienionych w ankiecie przyczyn, banki które zaostrzyły politykę kredytową przypisały to między innymi zjawisku „przekredytowania” gospodarstw domowych.

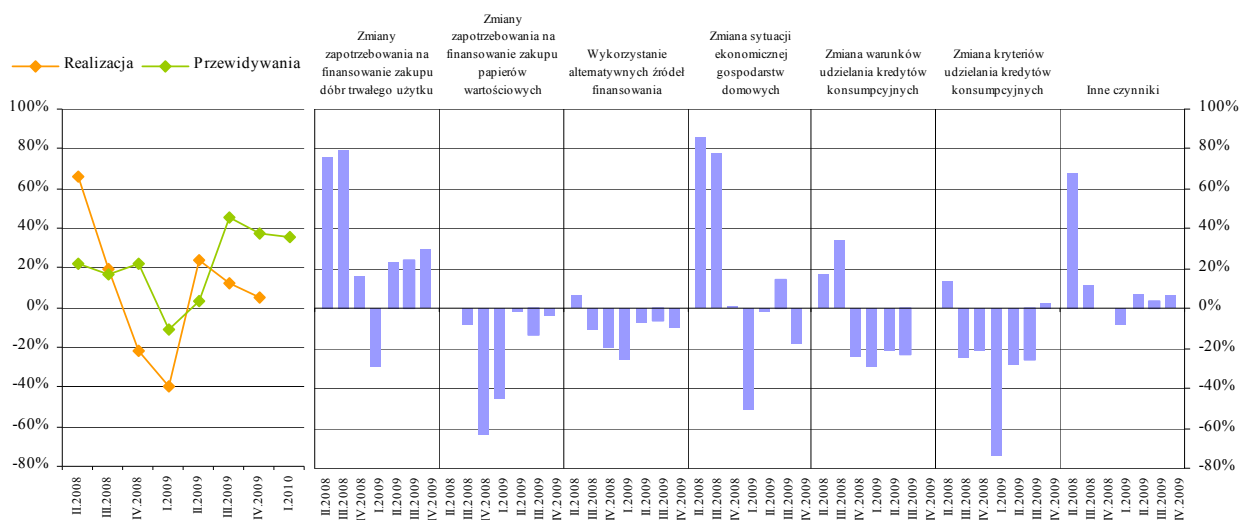
W IV kwartale 2009 r. banki odnotowały niewielki wzrost popytu na kredyty konsumpcyjne dla gospodarstw domowych (procent netto wyniósł 5%). Należy jednak zauważyć, że odpowiedzi banków były bardzo różnicowane. Po około jednej trzeciej banków stwierdziło, że odnotowało wzrost, spadek bądź brak zmian w popycie na kredyt. Wśród banków, które odnotowały wzrost popytu zdecydowana większość określiła go jako znaczny. Na koniec III kwartału 2009 r. banki przewidywały wzrost popytu na kredyty konsumpcyjne, jednak w znacznie większej skali niż miało to faktycznie miejsce (zob. wykres 11).

Banki, które odnotowały wzrost popytu na kredyty konsumpcyjne, tłumaczyły go przede wszystkim wzrostem zapotrzebowania na finansowanie zakupu dóbr trwałego użytku. Podobnie jak w poprzednim kwartale na ten czynnik wskazała około jedna czwarta banków (zob. wykres 11). Ponadto banki, które odnotowały wzrost popytu na kredyty konsumpcyjne tłumaczyły go prowadzonymi przez siebie akcjami promocyjnymi i wprowadzeniem do oferty nowych produktów.

Banki, które odczuły spadek popytu na kredyty konsumpcyjne, uzasadniały to zmianą sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych. Ocena wpływu tego czynnika nie była jednak jednoznaczna. W ujęciu zagregowanym przyczynił się on do spadku popytu (procent netto -18%), jednak grupa około 30% *ogółu* banków uznała, że zmiany sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych miały pozytywny wpływ na popyt na kredyt.

Banki oczekują w I kwartale 2010 r. dalszego zaostrzenia polityki kredytowej w segmencie kredytów konsumpcyjnych (zob. wykres 9). Oczekiwania takie zadeklarowało około 40% *ogółu* banków, przy czym większość z nich przewiduje, że nieznacznie zaostrzy politykę kredytową. Tylko trzy banki zamierzają złagodzić kryteria i warunki przyznawania kredytów konsumpcyjnych. **Banki spodziewają się wzrostu popytu na kredyty konsumpcyjne** (procent netto wyniósł 36%) (zob. wykres 11), choć równocześnie niewielka grupa banków przewiduje znaczny spadek popytu.

Wykres 11
Popyt na kredyty konsumpcyjne i przyczyny jego zmian

Załącznik 1

Metodyka

Wyniki ankiet prezentowane są w postaci struktur, tzn. odsetka banków, które wybrały daną opcję odpowiedzi na poszczególne pytania. Odpowiedzi banków są wazone udziałem danego banku w segmencie rynku, którego dotyczy pytanie. Wazenie odpowiedzi poszczególnych podmiotów jest często stosowanym rozwiązaniem przy opracowywaniu wyników ankiet typu jakościowego¹.

Znaczenie poszczególnych banków w danym segmencie rynku reprezentują udziały należności danego banku w należnościach wszystkich 30 banków, które odpowiedziały na ankietę, w rozbiciu na poszczególne kategorie należności. Poniższa tabela prezentuje segment rynku, którego dotyczą poszczególne pytania i kategorię należności, która posłużyła do obliczenia udziałów poszczególnych banków w danym segmencie rynku.

Tabela 1

**Segment rynku i odpowiadająca mu kategoria należności
uwzględniona przy liczeniu wag**

Nr pytań	Segment rynku	Kategoria należności
1, 4, 6, 7	Kredyty krótkoterminowe dla przedsiębiorstw	Należności od przedsiębiorstw i spółek państwowych, przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni i przedsiębiorców indywidualnych o pierwotnym terminie realizacji do 1 roku łącznie z rachunkiem bieżącym
	Kredyty długoterminowe dla przedsiębiorstw	Należności od przedsiębiorstw i spółek państwowych, przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni i przedsiębiorców indywidualnych o pierwotnym terminie realizacji powyżej 1 roku
2, 3, 5	Kredyty dla przedsiębiorstw ogółem	Należności ogółem od przedsiębiorstw i spółek państwowych, przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni i przedsiębiorców indywidualnych
8, 9, 10, 13, 14, 16, 17	Kredyty mieszkaniowe dla gospodarstw domowych	Kredyty mieszkaniowe dla osób prywatnych
8, 11, 12, 13, 15, 16, 17	Kredyty konsumpcyjne i inne dla gospodarstw domowych	Należności ogółem od osób prywatnych pomniejszone o kredyty mieszkaniowe dla osób prywatnych

Uwaga: Wszystkie kategorie należności dotyczą rezydentów. W przypadku przedsiębiorstw nie uwzględniono podziału na duże oraz małe i średnie przedsiębiorstwa, ze względu na brak odpowiednich danych w statystyce bankowej.

Źródło: NBP.

Poszczególnym odpowiedziom przypisywana jest zatem waga, będąca udziałem banku w danym segmencie rynku. Przy liczeniu wag uwzględniono średni stan należności danej kategorii w pierwszym i drugim miesiącu kwartału poprzedzającego kwartał, którego dotyczy ankietę.² Jeżeli bank w którymś

¹ Por. M. Bieć „Test koniunktury. Metody, techniki, doświadczenia”, Prace i materiały Instytutu Rozwoju Gospodarczego, Nr 48, SGH, 1996, str. 71-114.

² Na czas opracowywania wyników ankiety nie są dostępne dane dotyczące stanu należności w poszczególnych bankach w trzecim miesiącu tego kwartału ze względu na ok. trzytygodniowe opóźnienie w raportowaniu.

z pytań wybrał opcję odpowiedzi „nie dotyczy”, przypisywano mu wagę 0. W ten sposób przy liczeniu struktur dla poszczególnych pytań uwzględniono jedynie te banki, które są aktywne w danym segmencie rynku.

Oprócz struktur dla każdej odpowiedzi policzono tzw. procent netto, który jest różnicą między odsetkiem odpowiedzi pokazujących przeciwne kierunki zmian. Wielkość ta pokazuje zatem ogólną tendencję w danym segmencie rynku. Sposób liczenia procentu netto dla poszczególnych pytań zawiera tabela 2.

Tabela 2

Sposób liczenia procentu netto

Nr pytań	Definicja procentu netto
1, 2, 8, 9, 11	Różnica między sumą odpowiedzi „znacznie złagodzone” i „nieznacznie złagodzone” a sumą odpowiedzi „znacznie zaostrzone” i „nieznacznie zaostrzone”. Ujemny wskaźnik oznacza tendencję do zaostrzania kryteriów
3, 10, 12	Różnica między sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej” i „nieznaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej” a sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej” i „nieznaczny wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej”. Ujemny wskaźnik oznacza, że dany czynnik w większym stopniu przyczynił się do zaostrzenia niż złagodzenia polityki kredytowej.
4, 13	Różnica między sumą odpowiedzi „wzrósł znacznie” i „wzrósł nieznacznie” a sumą odpowiedzi „zmniejszył się znacznie” i „zmniejszył się nieznacznie”. Dodatni wskaźnik oznacza wzrost popytu.
5, 14, 15	Różnica między sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na wzrost popytu” i „nieznaczny wpływ na wzrost popytu” a sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na spadek popytu” i „nieznaczny wpływ na spadek popytu”. Dodatni wskaźnik oznacza, że dany czynnik oddziaływał na wzrost popytu, ujemny – na spadek.
6, 16	Różnica między sumą odpowiedzi „zostanie znacznie złagodzona” i „zostanie nieznacznie złagodzona” a sumą odpowiedzi „zostanie znacznie zaostrzona” i „zostanie nieznacznie zaostrzona”. Dodatni wskaźnik oznacza oczekiwane złagodzenie polityki kredytowej.
7, 17	Różnica między sumą odpowiedzi „wzrośnie znacznie” i „wzrośnie nieznacznie” a sumą odpowiedzi „zmniejszy się znacznie” i „zmniejszy się nieznacznie”. Dodatni wskaźnik oznacza oczekiwany wzrost popytu.

Źródło: NBP.